

Petru DIUVENJI,

lector universitar al Catedrei „Pregătire militară și intervenție profesională”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, magistrul în drept

Maria ARGINT,

asistent universitar al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

Gheorghe GRAUR,

student al anului IV al Facultății „Științe polițienești”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ANALIZA ȘI SINTEZA ERORILOR ÎN TIMPUL MĂNUIRII ARMEI DE FOC PRIN PRISMA STUDIULUI PSIHOLOGIC

*„Atunci când viața noastră e primejduită de silnicia hoților sau de armele vrăjmașilor –
orice chip ce ne îngăduie scăparea este bun și cinstit”. Cicero*

Rezumat

Studiul își propune relevarea stării psihologice a angajaților Ministerului Afacerilor Interne în urma activității lor de serviciu folosind sau aplicând arma de foc.

Actuala cercetare are ca scop evidența unor amănunte primordiale dar neglijate de legiuitor și în special:

- 1) regimul juridic de folosire a armei de foc;*
- 2) aspecte psihologice și consecințele aplicării armelor din dotare;*
- 3) cadrul normativ laconic și modul prevăzut expres de legiuitor cu privire la limita admisibilă a aplicării armei de foc, care constituie niște piloni ai justiției prin faptul că marja de apreciere a faptei o atribuie la licită sau ilicită, face diferența acestei acțiuni ca fiind antisocială sau social-utilă etc.*

Cuvinte-cheie: armă de foc, dexteritate, angajatul poliției, exigențe.

Summary

The study aims to reveal the psychological state the police officer after using the firearm being on service.

The current research aims to record some primordial details however neglected by the legislature and in particular:

- 1) the legal use of firearms;*
- 2) psychological aspects and consequences of applying their weapons;*
- 3) laconic regulatory framework and how the legislature expressly provided on permissible limit application of the firearm, which are some pillars of justice by the fact that the discretion of the act, the lawful or unlawful attribute, distinguish this action as antisocial or socially useful etc.*

Keywords: firearm, dexterity, police officer, demands.

Introducere. În plan pedagogic, evaluarea vizează eficiența procesului instructiv-educativ analizat prin prisma raporturilor dintre obiectivele generale, proiectate de catedra de specialitate și rezultatele obținute de studenți în activitatea de învățare. Pe baza acestei analize, se pot face aprecieri obiective asupra funcționării strânse a întregului proces instructiv-educativ, dar mai ales asupra eficienței acestuia. La rândul lor, informațiile obținute pe baza evaluării au un rol autoreglator, contribuind, pe viitor, la creșterea eficienței instruirii (pe baza intrării în acțiune a conexiunii inverse) [1, p. 202].

Ioan Jinga definește evaluarea ca un proces complex de comparare a rezultatelor activității instructiv-educative cu obiectivele planificate (evaluarea calității), cu resursele utilizate (evaluarea eficienței) sau cu rezultatele anterioare (evaluarea progresului) [2, p. 139].

Metode: descrierea, demonstrația, expunerea, autoevaluarea, discuția.

Procesul evaluării cuprinde două etape: măsurarea și aprecierea. Aprecierea nu poate și nu trebuie să o ia înaintea măsurării. Una fără cealaltă este o imposibilitate a evaluării.

Măsurarea este o operație de determinare a cantității, care constă în realizarea unei

corespondențe între elementele a două mulțimi, dintre care una este o mulțime de cifre, litere, expresii, iar cealaltă o mulțime de atribute, abilități, atitudini sau alte tipuri de caracteristici sau calități măsurabile. Procedurile de realizare a corespondenței sunt extrem de precis definite, fiind, de regulă, concretizate printr-un „instrument de măsură“ (de exemplu: studentul X a lovit 5 ținte). Măsurarea oferă instructorului rezultatul brut care se cere apreciat în raport cu anumite criterii.

Aprecierea implică alocarea de valori numerice sau calificative asupra rezultatului măsurării performanțelor individuale sau colective realizate și, respectiv, acordarea unei anumite semnificații acestora în raport cu anumite criterii stabilite în „Regulamente speciale” sau în baza unei anumite scări de valori.

Aprecierea exprimată în calificative se adresează individual și subunității. Specificul procesului instructiv-educativ din cadrul disciplinei obligă la a lua în considerare, în evaluare, subunitatea. Calificativul general al unei subunități se acordă pe baza rezultatelor obținute individual de instruiți.

În învățământul militar funcțiile evaluării sunt stabilite în conformitate cu anumite criterii psihopedagogice, sociologice și docimologice, vizând efectele evaluării în plan individual și colectiv [3, p. 322]. Acestea sunt:

Funcția de control, de constatare și apreciere a activității și a rezultatelor obținute în procesul instructiv-educativ, prin care se stabilește unde se situează aceste rezultate în raport cu obiectivele generale proiectate.

Funcția de reglare a sistemului, de ameliorare a activității și de optimizare a rezultatelor.

Funcția de ierarhizare vizează clasificarea audiențelor.

Funcția de predicție prin care se încearcă prefigurarea desfășurării activității în cadrul orelor de Instrucția tragerii și de anticipare a rezultatelor ca urmare a măsurilor.

Studentii Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI beneficiază de un tratament științific, profesional bine argumentat, educație militaro-patriotică pe un termen de 3 ani la Facul-

tatea „Protecție, pază și securitate”, respectiv de 4 ani Facultatea „Științe polițienești”, ceea ce aparent ar constitui o perioadă în care angajatul MAI învață procedeele specifice de efectuare a tragerilor inițial în tirul multimedial (electronic), în tirul de luptă ca ulterior să poată mânui arma în limitele legii și în deplină siguranță.

Dar din practica judiciară rezultă că angajații MAI, deși dispun de experiență, din cauza presiunilor psihologice, suprasolicitării din partea criminalității sunt expuși riscului de a ajunge ei pe băncile acuzaților.

Acest studiu are drept scop atenționarea și relevarea imperfecțiunilor legislative prin prisma studiilor psihologice și aspectele comportamentale ale angajaților cu statut special în cazul folosirii și aplicării armelor de foc în timpul serviciului.

Existau și în antichitate reglementări privind represiuni ale atacurilor sau contra-atacurilor. De exemplu, romanii spuneau: „Este îngăduit a respinge forța prin forță și acest drept îl are omul de la natură”. Platon admitea nepedepsirea în caz de legitimă apărare, însă o restrângea numai la cetățenii liberi. Dacă un sclav omora o persoană liberă apărându-se contra ei era pedepsit ca ucigaș [4, p. 201].

Caracterul penal al unei fapte este definit în doctrina penală ca o „însușire sintetică a faptei ce decurge din întrunirea trăsăturilor esențiale ale infracțiunii” [5, p. 217].

Lipsa oricărei dintre aceste trăsături esențiale exclude existența caracterului penal al faptei, existența infracțiunii și, pe cale de consecință, răspunderea penală. Fără un caracter penal, o faptă concretă nu poate fi calificată ca infracțiune, iar fără infracțiune nu există răspundere penală.

Având în vedere că legiuitorul este acela care stabilește caracterul infracțional al faptelor, tot el este acela care poate, în anumite situații sau împrejurări, să înlăture caracterul penal al acestora [6, p. 295].

Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei reprezintă anumite stări, situații, cazuri, împrejurări a căror existență în timpul săvârșirii faptei face ca realizarea eficientă a vreune-

ia dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii să devină imposibilă [7, p. 208].

Realizarea reformei juridice e o necesitate în lumina angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, a aderării țării noastre la acte internaționale de mare însemnătate (de exemplu, la Convenția Europeană a Drepturilor Omului) cu profunde implicații asupra reglementării penale. Dacă în multe privințe legea penală în vigoare satisface cerințele Convenției Europene, există însă domenii care necesită introducerea unor completări sau amendamente, ținându-se seama de exigențele acestui important act internațional. Exigența de a ține cont de ele se impune și în lumina eforturilor de unificare europeană a legislației penale, de apropiere a conținutului reglementărilor naționale penale și de cooperare internațională în luptă contra infracțiunilor.

Vom menționa tangențele acestui studiu cu exigentele CEDO. De exemplu, art.2 prevede expres: „Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege” [8, art. 2].

Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- c) pentru a reprima conform legii tulburări violente sau o insurecție.

Prevederi similare conține și Legea supremă a Republicii Moldova prin dispozițiile alin. (1) din art. 24 și alin. (2) din art. 26 ale Constituției Republicii Moldova. Fiecărei persoane i se acordă dreptul la viață, la integritate fizică și psihică, precum și dreptul de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la faptele de încălcare a drepturilor și libertăților sale [9, art. 26].

Analiza propriu-zisă a efectului tragerii.

Angajații Ministerului Afacerilor Interne sunt adesea tratați cu dezaprobare, dar de fapt ar trebui să fie tratați cu admirație, respect astfel facilitându-le în mod psihic activitatea de zi cu zi.

Menționăm nemijlocit efectul tragerii *de facto*, care creează pericol în momentul aplicării din cauza unei proceduri sofisticate stipulate de legiuitor.

Autorii sunt de părerea că procedura de avertizare și de somare prevăzute expres de art.16 al Legii nr.218 este nefavorabilă, neclară, care aparent creează impresia „facilitării sau creării de condiții atacatorului”, de exemplu:

(1) Avertizarea și somarea constau în aplicarea de semnale sonore și/ sau luminoase și în atenționarea, prin mijloace de amplificare sonoră, a persoanelor aflate în situațiile specificate la art. 14 asupra obligației de a se dispersa și de a respecta prevederile legale [10, art.16].

(2) În cazul în care, după avertizarea privind întreruperea întrunirii sau a manifestației, participanții nu s-au dispersat, aceștia sunt atenționați prin mijloacele de amplificare sonoră, făcându-se prima somație: „Atenție, vă rugăm să părăsiți ..., se va folosi forța!”, urmată, după caz, de semnale sonore și/ sau luminoase.

(3) În cazul în care, la expirarea timpului acordat pentru dispersare, se constată că prima somație a rămas fără rezultat, se face ultima somație: „Părăsiți..., se va folosi forța!”, urmată, după caz, de semnale sonore și/ sau luminoase.

În cazul alin.(2) al aceleiași legi nu este specificat intervalul de timp concret, astfel creând dificultăți în aprecierea cadrului legal și depășirea sa de angajații cu statut special ai MAI. Noi suntem pentru înlocuirea expresiei „expirarea timpului acordat” cu „expirarea unui minut, în cazul unui posibil conflict armat și a două minute, în cadrul aplicării sau creării condițiilor iminente de aplicare a armei de foc” sau stabilirea acestui interval în urma realizării unei statistici cu ajutorul unor specialiști, dar să fie evitată orice expresie legislativă în mod arbitrar.

Din cele relatate rezultă că realizarea cu succes a misiunilor de luptă sau acțiunilor procesuale, de menținere a ordinii publice cu aplicarea armelor de foc depinde de dexteritatea angajatului MAI, dar și de exigențele care-i permit manevrarea în limitele legii cu mijloacele din dotare. Marja de apreciere a cadrului legal trebuie reglementată strict. Pentru perfecționarea continuă angajatul are dreptul și este obligat să participe la antrenarea exercițiilor de tragere la orele de instruire continuă, să fie informat și să cunoască cu o serie de exigențe expres prevăzute de lege, precum și de doctrina în domeniu, de exemplu:

Instruirea specifică.

Cunoașterea și însușirea prevederilor regulamentelor specifice și a modului de aplicare a acestora.

Cunoașterea modului de acțiune a personalului din sistemul administrației penitenciare în diverse situații.

Cunoașterea situațiilor și a modului de folosire a mijloacelor de imobilizare.

Instucția tragerii.

Cunoașterea de către instruiți a părților componente ale armamentului din dotare.

Cunoașterea de către instruiți a regulilor de mânăuire, întreținere și folosire a armamentului în serviciu.

Cunoașterea de către instruiți a noțiunilor de balistică interioară și exterioară a armamentului din dotare.

Cunoașterea de către instruiți a regulilor și măsurilor de siguranță pe timpul executării ședințelor de tragere.

Cunoașterea de către instruiți a modului de execuție corectă și succesiunea operațiilor de tragere cu armamentul din dotare.

La efectuarea acestui studiu au fost chestionați minim 24 de studenți, aproximativ un pluton, nu este suficient pentru a numi această cercetare drept statistică, dar e posibil de a concluziona din relațiile lor următoarele:

Majoritatea au afirmat că în momentul în care se deplasau la aliniamentul de tragere aveau impresia că uită totul:

– măsurile de siguranță și alte exigențe;

– ordinea efectuării acțiunilor fără comanda conducătorului tragerii;

– simțeau o stare de incertitudine/ nesiguranță;

– frica îi grăbea să efectueze acțiunile în mod pripit, și anume efectuarea rapidă a loviturilor indiferent de rezultatul survenit;

– uneori chiar simțeau o presiune virtuală asupra sternului și începeau să transpire abundent, văzînd fragmente de țintă dar nevăzînd ținta în întregime;

– cînd venea momentul culminant, în care se auzea cu ecou comanda conducătorului, atunci devenea și mai insuportabil, din cauza adrenalinei în exces, începînd să tremure, dorind să renunțe la efectuarea exercițiului etc.

Mecanismul de ochire, inclusiv cătarea de parcă nici nu există, respirația devine mai intensă, haotică (neritmică), după prima lovitură efectuată asupra țintei în general regulile de efectuare a procedeelelor de tragere nu sunt respectate.

După efectuarea primei lovituri cu apăsare lină pe trăgaci cu vârful degetului arătător (pernuța indexului), ulterior la următoarele lovituri din cauza transpirației lunecă trăgaciul direct în șanțul flexor, astfel continuînd tragerea, din această poziție deja la apăsarea pe trăgaci se observă o deviere în partea stîngă sau dreaptă de ținta prestabilită.

Mîna încordată obosește rapid, plus lipsa oxigenului în sînge din cauza respirației fac astfel încît ținta să fie imposibil de neutralizat. Se observă acest fapt și la instruiții care afirmă că sunt relaxați astfel mascînd într-un fel emoțiile, dar din cauza vîrfurilor degetelor înroșite sunt demascați.

În timpul reculului audienții deviază de la țintă, nementîinînd arma în poziția inițială și ulterior uită să conducă trăgaciul la poziția inițială.

Efectuarea procedeelelor de tragere/ loviturilor în cîmpul de luptă este un fenomen mult mai complex decît apare el obiectiv, dar doctrina se pronunță puțin în acest sens.

Legislatorul analizează sub aspect legislativ aplicarea mijloacelor din dotare, armelor de foc dar neglijează confruntarea lăuntrică, psihică a angajaților cînd sunt obligați să aplice

arma pentru a curma criminalitatea, ca ulterior să fie suspectați de depășirea cadrului legal.

Concluzii.

Propunem elaborarea de noi strategii privind implementarea în practică a procedurilor de efectuare a tragerilor.

La nivel de instruire ar fi benefic ca audienții să efectueze procedeele de tragere inopinată și mai complexe, cum ar fi:

- includerea de efecte audio-video;
- schimbarea pozițiilor de tragere atât în grup, cât și individual;
- apariția țintelor mobile în cadrul efectuării tragerilor.

Și nu în ultimul rând efectuarea tragerilor în afara tirului, adică pe un poligon natural.

Eliminarea fricii cu ajutorul specialiștilor psiho-pedagogi etc .

Bibliografie selectivă

1. Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Adoptată la Roma la 4 noiembrie 1950, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998. În *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)*, ediție oficială, vol. I///Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Chișinău, 1998.
2. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. Publicat: 12.08.1994 în

Monitorul Oficial Nr.1. Data intrării în vigoare: 27.08.1994.

3. Legea nr. 218 din 19.10.2012 privind modul de aplicare a forței fizice, a mijloacelor speciale și a armelor de foc. Publicat: 14.12.2012 în Monitorul Oficial nr. 254-262, art.836.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

4. David, Eugen, *Întrebări și răspunsuri pe teme pedagogice*, Sibiu, Editura Mira Design, 2001, p. 202.
5. Jinga, Ioan, *Conducerea învățământului. Manual de management instituțional*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993, p. 139.
6. Jinga, Ioan, Istrate, Elena, *Manual de pedagogie*, București, Editura ALL EDUCATIONAL, 2001, p. 322.
7. Antoniu G. *Codul penal cu explicații suplimentare pe înțelesul tuturor*. –București: Editura Societății Tempus, 1996, p.201.
8. Bulai C., *Manual de drept penal. Partea generală*, București, ALL, 1997, p. 217.
9. Botnaru Stela, Șavca Alina ș.a. *Manual de drept penal. Partea generală, vol. I*, p. 295.
10. Dongoroz V. și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român, vol. I*, București, Editura Academiei Române, ALL BECK, 2003, p. 208.